

Analiza imitatorskih politika

Ivan Krastev i Stephen Holmes, "Kraj doba oponašanja. Zašto Zapad gubi bitku za demokraciju" (s engleskoga preveo Marko Maras, TIM Press, Zagreb 2020.): Što ako smo pogriješili u procjeni snage liberalne demokracije, pitaju se politolozi

Teza FRANCISA FUKUYAME o kraju povijesti koji je nastupio poslije 1989. godine s padom Berlinskog zida, krajem hladnog rata, rušenjem socijalističkih sustava i trijumfom liberalne demokracije – bila je neko vrijeme široko prihvaćena u javnoj sferi. Fukuyama i njegovi pristaše tvrdili su da liberalna demokracija nema alternative, a dokaze za to našli su u porazu komunističke utopije, žudnji istočnoeuropskih stanovnika za Zapadom i nestanku svake ideološke konkurencije.

Tridesetak godina kasnije bajka o kraju povijesti, svijetu bez zidova i postsocijalističkoj tranziciji kao periodu napretka (ne stagnacije i regresije) – koju su djeci komunizma pričali zapadni tutori dok su oni u nju iskreno vjerovali – više nije aktualna. Liberalna demokracija ne samo da je ugrožena, nego je donijela nove ekonomske nepravde i autokratske politike. Demokratska forma je možda zadovoljena, ali je deficit demokratskog sadržaja vidljiv posvuda. Populistički pokreti jačaju, retorika ljudskih prava se odbacuje, a s političkih se govornica proklamiraju ksenofobija, vladavina čvrste ruke i militarizam.

"Što se dogodilo" i "što ako smo pogriješili" u procjeni snage liberalne demokracije temeljna su pitanja koja postavljaju politolozi IVAN KRASTEV i STEPHEN HOLMES u knjizi "Kraj doba oponašanja". Oni priznaju da su iluzije o kraju bipolarnog svijeta i novoj eri slobode bile i njihove privatne iluzije, pa prelaze na analizu uzroka i manifestacija "neliberalne i protudemokratske anarhije" koju živimo. Do te anarhije, po njima, došlo je uslijed forsiranja naracije o nepostojanju alternative i imperativa da se posvuda usvoje zapadne norme. Analiza se tako temelji na ideji *oponašanja*, pri čemu se jedna psihološko-filozofska kategorija prenosi u sferu realne politike i geostrateških odnosa. Takvo posuđivanje pojmovnog alata formiralo je lucidne i originalne uvide u suvremene političke strukture. Naime, odnos oponašatelja i oponašanoga nije idiličan; želja da se postane netko drugi često se preobražava u želju da ga se zamijeni i nadvlada. Kada se liberalna demokracija nakon 1989. ustoličila kao pobjednička ideologija, nastupio je val oponašanja, a potom i osjećanja podređenosti i ogorčenja te želje za supremacijom. Tako su stvoreni uvjeti za masovnu podršku nedemokratskim politikama koje, navodno, pružaju novu šansu i vraćaju naciji dostojanstvo.

Najvažniji doprinos psihologiji politike autori daju u mini studijama slučajeva u kojima se teorijski koncept prizemljuje u političkoj praksi. Najprije analiziraju imitatorske politike Srednje/Istočne Europe, posebno one VIKTORA ORBÁNA i JAROSLAWA KACZYNSKOG. Zanima ih kako je došlo do šokantnog obrata od želje da se živi "normalnim životom Zapada" do bijesa prema zapadnim regulama, od otvaranja prema svijetu do izolacionizma i nacionalizma. Zatim se prebacuju istočnije i istražuju model oponašanja u PUTINOVOJ eri koji ima za cilj obnoviti ruski status supersile. Analiza je bogata i precizna, iako začinjena s nešto rusofobije, koja je inače čest sastojak prozapadne znanosti. I dok se u Rusiji oponašanje preobražava u "odmazdu", u Americi ono dobiva formu "razvlašćivanja". Naime, Putinova strategija bazira se na sarkastičnom imitiranju devijacija zapadnih politika, a TRUMPOVA na intuitivnom prepoznavanju američke ugroženosti. Priča o političkim imitacijama završava u Kini koja je preuzela zapadne tehnologije, a zadržala vlastite društvene vrijednosti. Uspom Kine označava "kraj doba oponašanja" (ne kraj povijesti i ideologije) i novo geopolitičko pomicanje.

Svjetonazorom su Krastev i Holmes bliski današnjem neoliberalizmu matične europske struje, a njihova je optika zapadnocentrična. U knjizi zato nedostaje kritike politike Unije, ekonomskih nepravdi, neokolonijalizma, antimigracijskog raspoloženja koje se iskazuje i u Beču i Parizu. Uz to, analiza je komparativna, ali bazno jednosmjerna i ne uključuje punu interakciju između uzora i imitatora. Unatoč tim nedostacima, riječ je o jednoj od najvažnijih političkih studija objavljenih zadnjih godina u Hrvatskoj koju preporučujem svakako pročitati. Uostalom, knjige s kojima se sasvim slažemo i koje ne provociraju naša uvjerenja nisu ni vrijedne našeg vremena. ■

Potražite *Novosti* od petka na kioscima.

Informacije o pretplati pronađite [ovdje](#).

KOLUMNE

Banja Luka Burilović

Pobunjena kulisa

Ezan i očenaš

Vera Čejkowska

Komemorativna kozmetika

Danica Ručigaj

Helena, žena koje nije bilo

U okviru zakona

Svečano strijeljanje

Made in Germany

VEZANI ČLANCI

Bez idolopoklonstva

O zajednici, jatu i svijetu

Književnost i tranzicija

Pod slobodnim nebom

In memoriam Daša Drndić: Pobuna u pisanju

KULTURA

VIJEST

Ministarstvo kulture ne želi srpski jezik u knjižnicama

Ministarstvo kulture i medija odbilo je za knjižnice otkupiti epohalno filozofsko djelo Radomira Konstantinovića "Filosofija palanke", prvi put objavljeno u Hrvatskoj, s objašnjenjem da ne otkupljuje knjige na srpskom jeziku i nova izdanja već objavljenih knjiga, donosi tjednik Nacional u novom broju

PIŠE Novosti

INTERVJU

NERMINA HUSKOVIĆ U jubilarnoj godini izlazi novi Baretićev roman

Baretić je ostao dosljedan sebi. Riječ je o romanu u kojem će se u Hrvatskoj itekako pričati. I pisati, kaže suosnivačica izdavačke kuće Hena com

PIŠE Mašenjka Bačić

POVEZNICE

Vijesti

Kronika

Politika

Društvo

Kultura

Kolumne